

"תה, אני לא אדם?"

של הכל לא ידעתי. כן, כן, אף פעם לא צילצלתי מבחון פנימה... אני יודע שקשה להאמין לי, לסיי פור. גם אני לא הייתי מאמין לזה, אבל עוברת!

צילצלתי לשלום מהכלא. ביקשתי לדבר איתו. זה היה באסימון הלפני אחרון. אשתו ענתה לי, ואמרה שהוא לא יכול לדבר איתי עכשיו. אשאלצל בעוד מועד. הוא היה, כך היא אמרה לי, נתון במכשיר דיאליזה. לא ידעתי שהוא מקבל טיפול כזה.

זה היה ב'רע, צילצלתי שוב ב'10 ותאמיני או לא — האסימון האחרון שלי פשוט נפל, והוא! הייתי רעב. בטח שהיה לי כסף, אבל כשאתה בלחץ נפשי, ריגשי, אתה כבר פוחד מעצמך. אתה במצוקה. הלכתי לחלון בחולות, ונתקלתי שם בחיי הלילה: אוף, איזה חייילילה...

קודם לכן, לא היו לי היות. או זה יכול להיות רק מהקפה ששתיתי בסניכות השעה 1 בצהריים.

את הקפה הכנתי בעצמי. אסירים הזהירו אותי, בעבר, שזה עלול לקרות, וכבר קרה. אני עוד זוכר שביקשתי מפולק חופשה עבור אבנר ג'יבלי, אסירי'עולם שעבר איתי.

בכל אופן, כשהתעוררתי, הכל היה מטושטש. המרחקים, הזמנים — הכל! פחדתי להיתקל במיטרה ואני יודע מה זה שוטרים.

היה יום שבת. הלכתי בפרדסים. בין נס'ציונה לבאר'יעקב. אכלתי רק תפוז וזים. רותי המון כארבעה הימים האלה, ומתתי מרעב, אולי גם פסיכולוגית.

כל פעם, כשהתקררתי לכביש, התרחקתי שוב.

לא צילצלתי לפולק, כי לא ידעתי את מספר'הטלפון שלו. גם את המיספר

שלי מסתובב. הלכתי בכוונה להיכנס בחזרה לכלא. כשהגעתי לחומה, הייתי בטריפ. מין הרגשה מזוהר כזאת, כאילו שאני לא שולט בעצמי.

לא, אני לא לוקח סמים. פעם אחת טעמתי חשיש, ואני מכיר את ההרגשה. זה לא היה אותו הדבר.

התחלתי להזות. העצים מסביבי, הציורים בחומה — הכול בילבל אותי, השתקף.

מאותו הרגע אני לא זוכר שום-דבר.

ציפצין במדים

כשהתפכחתי, מצאתי את עצמי שוכב, לא יושב, בכוץ. הראש שלי היה קצת פצוע. תיכף הבנתי שמדובר פה בסם. או בטריפ. אף פעם,

מדובר, בעצם, ביום השישי, שזה היום הכי יפה בשבוע. כי עוד שבוע בספירה עבר. אני לא סופר אף פעם קדימה: תמיד לאחור!

עמדתי אז להתחתן, היה לי חופש מלא. היה לי למה לספור.

אני זוכר שפולק קרא לי, נתן לי משימה ליום הראשון הקרוב. לקחתי את הכביסה שלי למיכסה. משם יצאתי החוצה. לקחתי את הקבוצה שעברה איתי — שישה אנשים עברו איתי במפעל'השלטים ועוד ארבעה בחומות, בצביעה.

מעניין, עברתי במשך 10 חודשים ואף פעם לא התפתיתי לברוח. את היית חתפתה? כן? באמת? אהנו, כאסירי'עולם — עבר איתי עוד אסירי'עולם — היינו צריכים להוכיח אמנות אבסולוטית.

בצהריים התחלתי להרגיש שהראש

אני בא עכשיו מפגישה מיוחדת עם אמא שלי. ראיתי אותה, בפעם האחרונה, לפני חודש.

בטח שהיא שבורה, ביחוד בעיקבות המאורעות האחרונים.

אז יודעת, העיניים שלה מדברות יותר מהמילים. פגישות מסוג זה הן קצרות — חצי שעה. אני לא מתכנן מה להגיד לה כהן. הרברים יוצאים ספונטנית. ביחוד עכשיו, כשאני כלוא בכיור, ואין לי שום מגע עם אנשים. הבידוד נמשך כבר חודשים מאז שחזרתי לכלא.

אני לא קורא למה שקרה, ב'ריחה'. פשוט לא עשיתי אקט של בריחה: גם לא הייתה לי מחשבה על בריחה. קשה לי באמת להסביר מה שקרה. זה סיפור עצוב. אם לא הייתה לי כוונה של בריחה, אז מדוע עשיתי מה שעשיתי?

הבריחה היא "העניין" – והרצח הוא "המיקרה"

היה נתון למערכת עצומה של לחצים ומחדים שמנעו ממנו לחשוב רציונלית ולתת דין-וחשבון על מעשיו.

הוא, אגב, מגדיר את עצמו כאדם רציונלי ביותר.

הוא נראה חיה יוצאת-דופן ביותר על רקע האוכלוסייה בכלא. אם יש זאת אינה הומוגנית. כך גם התרשם פרץ, אחרי שיחתם הראשונה. אחר-כך אף לעיין בתיקו וגילה שהיו לגור הרשעות קודמות. לא אחת ולא שתיים.

חלק מהקסם שלו הוא מעין דרישה נאיבית שיש, להבין אותו, "לאפשר לו לפתוח דף חדש". כל זאת מבלי לקחת אחריות מספקת לדפים מכריעים בעברו. בסדר, אז הוא ניסה לברוח, והדיחו ממפקד-כלא. זנפו בקצינים. כל המישטרה והמדינה היתה על הרגליים. היה מה שהיה! הוא מפר אמון בלתי-מסוייג וחטרת-קדים. אבל הוא, על פי עדותו והשקפתו, אדם אמן. הגיוני. אז מדוע שלא ישכחו לו את הכל, ככה סתם, ויתנו לו לפתוח דף חדש?

לפרשת החטיפה והרצח של אורון ירדן ז"ל הוא קורא "המיקרה". בה"א-הידועה. ניכר בו שהוא מפחד לעורר יותר מדי זיכרונות. לדבריו, אינו רוצה לפגוע יותר במשפחה. היה מאוד רוצה למגוש בה, להסביר, זהו הצד הילדותי, הבלתי-מאוזן שבו. זה עבד גם על אסירים וגם על סוהרים, בכל הדרגות.

היחס המיוחד כלפיו – מעין חשדהו, אבל כבדהו – ניכר על כל שעל. הסוהר שהביא אותו אל מפקד-המיתקן הכריז: "מר גור פה!" אחרי כמה דקות נכנס שנית והתריע: "מר גור מחכה..."

יש לכך גם היבטים פחות משעשעים, כגון: שמעות על ציורים שהתבקש לצייר עבור אנשים בסגל. גור לא מדבר על כך. הסרות לו בעיות! אך אין טעם להכחיש, והוא יודע זאת. זוהי עובדה ידועה.

הוא אופטימי, על פי עדותו. אין לדעת אם היה באמת שרוי במצב-רוח טוב, עשה הצגה, או שכך הוא.

הוא היה בדרך לפתיחת דף חדש בחייו – התונה עם בחירת-ליבו, יחס מיוחד, ממש אה"מ בכלא. חופש תנועה ויצירה, תיקנות לבקשת-חנינה, בארבעה ימים חיסל הכל. כעת, נדחו והוכנויות לחתונה, לחנינה, אבל התיקווה וה'אמונה נותרו.

בעיקר החלומות! הוא אומר ברגשנות המדבקת גם את הנוכחים.

אין הוא סבור, כמתבקש מסיפורו, שיש לו דחף להרס עצמי, אבל הוא עסוק הרבה בקריאה, במחשבה, בניחות מורכבות של הטבע האנושי. הוא עוד לא פיענה את התעלומה.

בסיום, באווירה כבדה של סוף – "אני שונא מרידות!" – הוא מבקש שלא אזיק לו יותר. שאקח בחשבון שפירסום כזה יכול לשפוך עליו מעט אור או להפילו בחזרה לתהום. קשה להישאר אדיש אליו. קשה גם לשכוח מה הוא עשה.

גור הועלה מאגף-האיכסים. שם הוא מבודד מאז ניסיון בריחתו. לשיכת מפקד-המיתקן, פרץ, הוא כבר ביקר אצלו בבוקרו של אותו היום, והיה בדרכו להיפגש עם אמנו – ביקור מיוחד" בלסקיין של הכלא. הוא נכנס בביישנות לחדר, כשהוא נעול נעלי-בית, לבוש חולצת-סריקו לבנה ומעליה סוודר כחול. על צווארו תלויה שרשרת-זהב דקיקה, ועל אצבעו הטבעת המפורסמת. העשוייה משתי ציפורים נושקות. טבעת זהה עונדת ארוסתו. יעל גרוס, הוא חייכן, חשדן מעט. היתה לו סיבה טובה לחייך באותו יום – יום צ'ופאר עבורו, אחרי ימים ארוכים ומבודדים באגף. יום של שיחה מלב-אל-לב עם פרץ, המפקד החדש של הכלא. הנמצא שם בגללו אחרי הדחת יוסי פולק. פגישה מרגשת עם אמא, ואירוח בלישכת המפקד. בעת השיחה הממושכת והמרתקת לצורך הריאיון, הזהירו אותי מראש שהוא מרתק. שאסור ליפול לפח. הוא אכן מרתק, ולאודיוקאט במובן השלילי. הוא אינ' סליגנטי, רגיש, חודר לתוכך, לא עובר לידך, מייד גורם לך להרגיש מעורב.

דרגת הרגישות שלו בולטת. יש לו ציפיות שלא ימנעו בו, אפילו באופן הקליל ביותר. ש.יבינו! אותו על כל מורכבותו, שיתחשבו בו.

איך כל זה מסתדר עם הרצח הנפשע שביצע? מובן שסימ'שאלה זה ריחף פרשטת כל השיחה.

כשעלתה בשיחה פרשת חווה יערי, היה נדמה לי, שפיתאום אני מבינה. גור, המזודעזע מכל פגיעה, ותהא הקלה ביותר, ב'צור אנושי", לא הבין כלל מדוע האשמות המיוחסות ליערי, על ש'גיהצה" את גופת חברתה, כל-כך מעוררות בי צמרמורת. אין הוא מבדיל, כך התרשמתי, בין רע לגורא.

שוב ושוב דף חדש

הוא מקסים – בכך אין ספק, אמרו לי מראש שכך הצליח להערים על אנשים. לא ברור לי אם הוא משקר מדי פעם במודע, או שהוא אכן מאמין בדבריו.

במסופר בריחתו, שאותה הוא מתעקש שלא לכנות "בריחה", יש בקיעים לרוב. כל אימת שנסחפתי, החזיר אותי פרץ, המפקד, אל קרקע המציאות.

למשל: גור חזר שוב ושוב על מחדיו בארבעת הימים שבהם שיגע את המדינה, וסיפר שהיה חייב לחשב את צילצולו לכלא, מכיוון שהיו ברשותו שלושה אסימונים בלבד, ועוד אחד, אבוי לצרה, נבלע בטלפון הציבורי, זה קורה לכולנו. עבור גור זה היה משמעותי ומתסכל יותר.

בדרך חזרה לתל-אביב סיפר לי באקראי, ממש באקראי, אחד הקצינים הבכירים בכלא, שלא ידע כלל על תוכן שיחתי עם גור: "את יודעת? כשמצאנו את גור, אחרי הבריחה, היו עליו כ-20 אסימונים..."

ושוב, איני בטוחה כלל וכלל שהוא שיקר במודע, ולא

השם צבי גור מעורר מערבולת של אסוציאציות ורגשות עזים. מאז חטף ב-1980 את אורון ירדן, הילד החייכני מסבינו, והמיתו עוד כטרם גבה את הכופר תמורתו, הוא נחשב מוקצה מחמת-מיאוס. מעשהו נחשב כנתעב אף בקרב קהילת-הנפשע בארץ – על כך יש קונסנזוס.

כשמעשה החטיפה מורסם לראשונה, הוכתה המדינה בזעזוע: אצלנו זה לא יתכן! זה מתאים לאיטליה, לארצות אחרות, לא אצלנו!

מאז ועד עצם היום הזה, כל איזכור או שמץ של איזכור שמו של גור גורם למרץ רגשות לאומי. בזמנו ביקרו קשות את מפקד-המישטרה דאז על כי לא ביקר את מישפחת ירדן המגועה.

לפני כחודשיים הודח מתפקידו יוסי פולק, המפקד הנערץ של כל-איילון, שבו מרצה גור את עונשו. פולק נמצא בהקפאה עמוקה עד עצם היום הזה. מפחדים להוציאו משם, מחשש, מה יאמר הציבור? כל מה שקשור אף בעקיפין בגור נשקל אמוציונלית במשגים: מה יגידו? נרשמו הערות נזופות בתיקיהם של כמה קצינים בשרות בתי-הסוהר, בעיקבות ניסיון בריחתו. לגונדר רפי סויסה מחטיבים זאת ככתם על תקופת-כהונתו הברוכה.

הרתיעה הגיעה אף לתחום האמנות. ללא כל קשר לעובדה שיש המייחסים לגור כישרון רב כצייר, סירבו לאחרונה נשיא-המדינה הרויטשטייט לממשלה לקבל הדפסים שהוכנו בכלא. פרוי תיכוננו.

בקשות אינספור הוגשו לשרות התי-הסוהר לראיין את גור. כולן הושבו ריקם. הלחץ התגבר אחרי ניסיון בריחתו, שהחזירה אותו לכותרות הראשיות ועוררה, בבת-אחת, את עוצמת הרגשות מ-1980.

שעות ספורות אחרי שנתפס, והמדינה חזרה ונשמה לרווחה, תוך כדי קריאות נקם ותביעות לחיסול-חשבונות ומיצוי-הדין, קיבלתי מרפי סויסה היתר לפגישה עימו. ישבנו שינו כאי בורד בים סוער של אמוציות. האם לא ניתן לצמות מאסיר-עולם שינסה להימלט על נפשו? ועם כל הזוועה שבפשע שביצע, מדוע יש להתנקם בו על כך מעבר לנוהלים הרגילים?

מאז שקיבלתי את היתר הראוי, הופעלו על סויסה ועליו לחצים מלחצים שונים. מקורביו ויועציו ניסו לשכנעו לבטל את ההבטחה שנראתה להם מנוחה. יעצו לסויסה שעליו לנסות ולהדחיק את גור, להשכיח אותו מהציבור, ועלידי כך לחמוק מהתודעה הציבורית את מה שהצטייר ככתם היחיד בתקופת-כהונתו של סויסה.

סויסה לא חזר בו מהבטחתו, אם כי היה בוודאי שרוי בלבטים קשים. בעיקבות מערכת-הלחצים הכבדה ש'הופעלה. לטובתו". הוא החליט, בהיגיון רב, שאין להדחיק ממילא את האירוע מזיכרונו המצויין של הציבור, ויש להתמודד עימו באומץ-לב.

כל הדרך לכלא עברה עליו בחששות בלתי-רציונליים.